

Medicijnverstrekking aan groepen varkens

Bewustwording medicijngebruik

Het medicineren van groepen varkens is soms onvermijdelijk als we de gezondheid van de varkensstapel op niveau willen houden of krijgen. Het doseren van de medicijnen dient wel zo verantwoord en effectief mogelijk te gebeuren. Het maken van fouten bij het medicineren kan de voedselveiligheid en daarmee ook het imago van de sector schaden.

Van een verantwoord en effectief doseersysteem mag worden verwacht dat de medicijnen 1) beschikbaar zijn zodra de dieren deze nodig hebben, 2) in de juiste dosering worden gegeven en 3) alleen terechtkomen bij de dieren die ze daadwerkelijk nodig hebben. Vanuit deze voorwaarden bezien is voermedicatie niet erg effectief. Bovendien wordt het mengvoerbedrijf opgezadeld met spoelcharges met medicijnen, die heel lastig op verantwoorde wijze kunnen worden verwerkt. In tegenstelling tot de pluimveehouderij komt voermedicatie in de varkenshouderij nog behoorlijk veel voor. Ca. 40% van de medicijnen komt via het gemedicineerd voer bij de varkens terecht.

Medicineren kost geld, maar door de effectiviteit van de medicatie te verbeteren kan de varkenshouder een deel van deze kosten terugdringen. Als het medicijngebruik met 30% wordt verminderd, levert dat een gesloten varkensbedrijf met 250 zeugen alleen al aan medicijnkosten een voordeel op van ruim € 3.300,- per jaar.

Het doel van deze folder is de varkenshouder te helpen bij het zo verantwoord en effectief mogelijk medicineren.

Tips bij voermedicatie

Laat gemedicineerd voer in een lege schone silo blazen. Voer deze silo ook weer helemaal leeg in verband met versleping.

De kans op versleping binnen het bedrijf is het kleinste bij korte transportleidingen en een minimaal aantal bochten.

Reinig voerkarren en emmers waarin gemedicineerd voer heeft gezeten, voordat deze worden gebruikt bij dieren die niet ziek zijn.

Pas voermedicatie alleen toe als het om een niet-urgente behandeling gaat (zoals bij opleg en ontworming).

Systemen van medicatie

Er zijn vier systemen van medicijnverstrekking te onderscheiden.

1. Gemedicineerd voer

De werkwijze rondom gemedicineerd voer is als volgt:

- de dierenarts stuurt een attest naar de voerleverancier;
- productie van gemedicineerd voer door de voerleverancier;
- afleveren van het voer in de silo van de varkenshouder (bij voorkeur in een lege silo);
- verstrekken van het voer aan de varkens via het aanwezige voersysteem op het bedrijf;
- de varkenshouder dient de mengkosten voor het produceren van het gemedicineerde voer te voldoen. De kosten zijn afhankelijk van de charge-grootte per voersoort.

2. Topdressing

Topdressing is een zeer eenvoudige manier van medicijnverstrekking:

- de varkenshouder ontvangt op attest van de dierenarts de benodigde hoeveelheid medicijnen;
- hij doseert de gewenste hoeveelheid medicijnen met behulp van een maatbekertje over het voer. Eventueel mengt hij daarna de medicijnen nog zo goed mogelijk door het voer, waarna deze geleidelijk aan door de dieren worden opgenomen;
- arbeidskosten vormen de belangrijkste kostenpost. Deze worden geschat op € 16,- per 100 te medicineren varkens, uitgaande van een vijfdaagse kuur.

3. Medicijndosator (droog)

- Een droge medicijndosator is een automatisch doseersysteem dat de medicijnen in het voercircuit aan het voer of het brijvoerrantsoen toevoegt.
- Dosering via een voorraadbunkerje, dat één of meerdere soorten medicijnen of vitamine mengsels kan bevatten.
- Een spiraalschroef doseert deze in het voer of in de mengtank van een brijvoerinstallatie.
- Een droge dosator kost ca. € 1300,- (exclusief montage).

4. Drinkwatermedicatie

- Een medicijndosator mengt medicijnen met het drinkwater in het watercircuit.
- De varkenshouder dient (soms) een vooroplossing met medicijnen aan te maken.
- Aanbevolen wordt om bij drinkwatermedicatie een tweede leidingcircuit aan te leggen.
- Er bestaan ook drinkwaterdoseersystemen die gecombineerd kunnen worden met brijvoerinstallaties.
- De kosten voor een drinkwaterdosator bedragen ca. € 1100,- (exc. kosten dubbel leidingcircuit).

Aandachtspunten bij topdressing en droge medicijndosator

- Verhoog de dosering als de zieke dieren minder voer opnemen dan verwacht.

- Gebruik voor uw eigen veiligheid een stoffilter en handschoenen.

WAGENINGEN UR
For quality of life

Voor- en nadelen per systeem

Aandachtspunten bij drinkwatermedicatie

- Kies bij drinkwatermedicatie een medicijn dat goed wateroplosbaar is.
- Plaats een roerwerk in de vooroplossing.
- Zorg dat de temperatuur van de vooroplossing minimaal 12°C bedraagt.
Plaats zonodig een verwarmingsbron in de vooroplossing.
- Controleer regelmatig de waterafgifte van de nippels op diverse plaatsen in het circuit.
- Ijk regelmatig de medicijndosator.
- Reinig na elke drinkwatermedicatie het circuit.

Bron: Vergelijking medicijndoseersystemen voor koppels varkens (2005)

Managementaspecten voor de varkenshouder

Voor een goed functionerend doseersysteem is het belangrijk dat het niet heel erg afhankelijk is van de arbeid van de varkenshouder, dat de kans op foutieve dosering door de varkenshouder gering is en dat de kuur volledig wordt afgemaakt. Overigens is een te lange kuur ook ongewenst. Vanwege de toxicische eigenschappen van bepaalde medicijnen dient de varkenshouder zelf ook op een verantwoorde manier met medicamenten om te gaan (arbo aspecten). In tabel 1 zijn de managementaspecten per systeem beoordeeld. Hieruit blijkt dat voermedicatie qua managementaspecten het gunstigst scoort en topdressing het ongunstigst.

Tabel 1: Management varkenshouder

	Voermedicatie	Topdressing	Dosator (droog)	Dosator (nat)
Arbeid varkenshouder	*****	••	*****	•••
Foutieve dosering	*****	•	•••	•••
Therapietrouw	••	•••	•••	•••
Arbo-aspecten	*****	•	•••	••••

• = slecht, •• = matig, ••• = redelijk, •••• goed, ••••• = zeer goed

Technisch functioneren

Een doseersysteem dat technisch goed functioneert kenmerkt zich door weinig versleping van medicijnen in het circuit, het heel gericht kunnen behandelen van alleen de zieke dieren met medicijnen die een goede stabiliteit hebben. Bij drinkwatermedicatie dient men bovendien extra alert te zijn op de mogelijkheid van verstopping van de waterleiding en/of nippels. In tabel 2 is het technisch functioneren per systeem beoordeeld. Topdressing en drinkwatermedicatie scoren qua technisch functioneren het gunstigst.

Tabel 2: Technisch functioneren

	Voermedicatie	Topdressing	Dosator (droog)	Dosator (nat)
Versleping van medicijnen	••	•••	•	•••••
Gerichtheid medicatie	••	•••••	••	•••••
Stabiliteit medicijnen	•••	••••	••••	••••
Kans op verstopping	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	••

n.v.t. = niet van toepassing, • = slecht, •• = matig, ••• = redelijk, •••• goed, ••••• = zeer goed

Effectiviteit op dierniveau

Van een effectief doseersysteem mag worden verwacht: dat er weinig of geen ontmenging optreedt (goede homogeniteit), dat de medicijnen bij uitbraak van ziekte snel beschikbaar zijn, dat ze een goede werking hebben in het dier (biologische effectiviteit) en dat zieke dieren ze ook daadwerkelijk opnemen. Verder kan het soms noodzakelijk zijn om de dosering tussentijds aan te passen of tussentijds van therapie te wisselen. In tabel 3 is de effectiviteit per systeem beoordeeld. Hieruit komt naar voren dat drinkwatermedicatie de beste en voermedicatie de slechtste effectiviteit op dierniveau heeft.

Tabel 3: Effectiviteit op dierniveau

	Voermedicatie	Topdressing	Dosator (droog)	Dosator (nat)
Homogeniteit uitdosering	•••	••	••	••••
Beschikbaar bij uitbraak	•	•••••	•••••	•••••
Biologische effectiviteit	•••	•••	•••	•••••
Opname zieke dieren	••	••	••	••••
Wijziging dosering	•	•••••	•••••	•••••
Wijziging therapie	•	•••••	•••••	•••••

• = slecht, •• = matig, ••• = redelijk, •••• goed, ••••• = zeer goed

Conclusie:

Verstrekking van medicijnen via het voer is geen gewenst doseersysteem. Het functioneert technisch niet goed en het heeft een lage effectiviteit op dierniveau.

Drinkwatermedicatie blijkt op alle fronten goed te scoren.

Drinkwatermedicatie is een verantwoord en effectief systeem van medicineren, mits de genoemde aandachtspunten worden nageleefd.

Redactie

Animal Sciences Group
Divisie Veehouderij
Postbus 65
8200 AB Lelystad

Tel: 0320 – 238 238
Fax: 0320 – 238 050
E-mail: info.po.asg@wur.nl
Internet: www.asg.wur.nl/po

Uitgave: september 2005

